

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૭૩૬/૨૦૨૦

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૩/૨૦૨૦

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૪/૨૦૨૦

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૫/૨૦૨૦

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૬/૨૦૨૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક

સહી/—

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર: હા

=====

મધર ડેરી ફૂટ એન્ડ વેજીટેબલ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

દિલીપભાઈ ભગવાનસિંહ પઢિયાર

=====

ઉપસ્થિતી:

અરજદાર નં. ૧ વતિ વરિષ્ઠ ધારાશાસ્ત્રી શ્રી ડી.સી. દવે સાથે શ્રી જુગર એમ.
પટેલ (૩૮૪૧)

સામાવાળા નં. ૧ વતિ શ્રી ગિરીશ એમ. દાસ (૨૩૨૩)

=====

ખંડપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી હેમંત એમ. પ્રચ્છક

તારીખ: ૧૮/૦૨/૨૦૨૬

સમાન મૌખિક ચુકાદો

૧. ઉપરોક્ત તમામ અરજીઓમાં વિચારણા માટે સમાન અને એકસરખા મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થતા હોવાથી, બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોની સંમતિથી, અરજીઓ સાથે સાંભળવામાં આવી છે અને આ સમાન ચુકાદા દ્વારા તેનો નિર્ણય લેવામાં આવે છે.

પડકાર:

૨. અરજદારે ભારતની સંવિધાનની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ (ત્યારબાદ "આઈ.ડી. એક્ટ" તરીકે ઓળખાય છે) ની જોગવાઈઓ સાથે વંચાણે લેતા, આણંદની લેબર કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર (ત્યારબાદ "લેબર કોર્ટ" તરીકે ઓળખાય છે) દ્વારા રેફરન્સ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૩/૨૦૧૫, ૧૦૪/૨૦૧૫, ૧૦૫/૨૦૧૫, ૧૦૬/૨૦૧૫ અને ૧૦૭/૨૦૧૫ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૭/૧૨/૨૦૧૮ ના આક્ષેપિત હુકમોને પડકારતી હાલની અરજીઓ દાખલ કરી છે, જેના દ્વારા લેબર કોર્ટ દ્વારા ઉક્ત રેફરન્સ અંશતઃ મંજૂર કરવામાં આવ્યા હતા અને હાલના સામાવાળાઓને તેમના મૂળ હોદ્દા પર સેવાની સાતત્યતા સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હુકમ કર્યો હતો.

પ્રાર્થના:

૩. અરજદારે તમામ મુખ્ય અરજીઓમાં મોટે ભાગે સમાન રાહતો માંગી છે, માત્ર સંબંધિત રેફરન્સ નંબરોમાં તફાવત છે. પુનરાવર્તન ટાળવા માટે અને સુવિધા ખાતર, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૭૩૬/૨૦૨૦ માં

માંગવામાં આવેલી રાહતો અહીં રજૂ કરવામાં આવી છે. ઉક્ત અરજીમાં, એટલે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૭૩૬/૨૦૨૦ માં, અરજદારે અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબ પ્રાર્થના કરી છે:

"૬(એ) આ માનનીય અદાલત આણંદની લેબર કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર દ્વારા રેફરન્સ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૪/૨૦૧૫ – એનેક્સર 'એ' માં પસાર કરેલા તારીખ ૨૭/૧૨/૨૦૧૮ ના એવોર્ડને ક્વોશ (રદ) કરવા અને સેટ એસાઈડ કરવા માટે સર્ટીઓરરી અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવા કૃપા કરે અને સામાવાળાના ઉપરોક્ત રેફરન્સ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૪/૨૦૧૫ ને વધુમાં રદ કરવા કૃપા કરે;

(બી) હાલની અરજીના એડમિશન, નિકાલ અને અંતિમ સુનાવણી બાકી હોય ત્યાં સુધી, આ માનનીય અદાલત આણંદની લેબર કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર દ્વારા રેફરન્સ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૪/૨૦૧૫ – એનેક્સર 'એ' માં પસાર કરેલા તારીખ ૨૭/૧૨/૨૦૧૮ ના એવોર્ડના અમલીકરણ અને પાલન પર સ્ટે આપવા કૃપા કરે.

(સી) ન્યાયના હિતમાં આ માનનીય અદાલતને જે યોગ્ય જણાય તેવી અન્ય રાહતો આપવા કૃપા કરે."

કેસની હકીકતો:

૪. હાલની અરજીઓ માટે ઉદભવતી હકીકતો એ છે કે અરજદાર કંપની એક્ટ, ૧૯૫૬ ની જોગવાઈઓ હેઠળ સ્થપાયેલી કંપની છે. તે "મધર ડેરી" બ્રાન્ડ હેઠળ દૂધ અને દૂધની બનાવટો, જેમાં આઈસ્ક્રીમ, પનીર અને ઘીનો સમાવેશ થાય છે, તેનું ઉત્પાદન અને વેચાણ કરે છે. અરજદાર કંપની પાસે ખાદ્ય તેલ, ફળો અને શાકભાજી, કઠોળ અને પ્રોસેસ્ડ ફૂડ જેવી વિવિધ ઉત્પાદન શ્રેણી પણ છે.

૪.૧ સામાવાળાઓની શરૂઆતમાં તારીખ ૨૮/૧૨/૨૦૦૨ ના હુકમો દ્વારા ૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી શરૂ કરી ૩૧/૦૩/૨૦૦૩ ના રોજ પૂર્ણ થતા ત્રણ મહિનાના નિશ્ચિત સમયગાળા માટે સંપૂર્ણપણે કરાર આધારિત નિમણૂક કરવામાં આવી હતી, જે નિમણૂકોનો તેમના દ્વારા સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, વર્ષ ૨૦૦૩-૨૦૦૪ દરમિયાન સમયાંતરે તેમના કરારના સમયગાળામાં વધારો કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, તારીખ ૨૮/૦૭/૨૦૦૪ ના પત્ર દ્વારા, અરજદારે તેઓને આણંદ ખાતેના તેના નીમ બાયોસાઈડ પ્લાન્ટમાં ઓપરેટર-કમ-ટેકનિશિયન ગ્રેડ-૩ / એક્ઝિક્યુટિવ ગ્રેડ-૩ ના હોદ્દા પર કાયમી નિમણૂકની ઓફર કરી હતી, જે ઓફરનો સામાવાળાઓ દ્વારા સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. નિમણૂક હુકમની શરત નં. ૬ મુજબ, તેમની સેવાઓ બદલીને પાત્ર હતી, જેના દ્વારા અરજદારે વહીવટી જરૂરિયાતો મુજબ સામાવાળાઓની તેના કોઈપણ પ્લાન્ટમાં બદલી કરવાનો અધિકાર અનામત રાખ્યો હતો.

૪.૨ ગુજરાતના આણંદ ખાતેના તેના નીમ બાયોસાઈડ પ્લાન્ટમાં અરજદાર દ્વારા કરવામાં આવતી કામગીરી વ્યાવસાયિક રીતે બિન-ટકાઉ બની હોવાથી, અરજદારે ઉક્ત પ્લાન્ટ બંધ કરવાનો સભાન નિર્ણય લીધો હતો અને તે મુજબ તેને બંધ કર્યો હતો. આવા કલોઝરના કારણે સામાન્ય રીતે ત્યાં કામ કરતા કર્મચારીઓની સેવાઓ સમાપ્ત થઈ હોત. જો કે, તેમની રોજગારી જાળવી રાખવા અને છૂટા કરવાના બદલે, અરજદારે તારીખ ૨૫/૦૮/૨૦૧૪ અને ૧૧/૦૮/૨૦૧૪ ના પત્રો દ્વારા સામાવાળાઓની પશ્ચિમ બંગાળ/કોલકાતા, ઉત્તર પ્રદેશ, ગુવાહાટી અને શ્રીનગર ખાતેના તેના અન્ય પ્લાન્ટ્સમાં બદલી કરી હતી. સામાવાળાઓને પત્રની તારીખથી છ દિવસની અંદર તેમના સંબંધિત બદલીના સ્થળોએ ફરજ પર હાજર થવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૪.૩ ત્યારબાદ, અરજદારે તારીખ ૦૭/૧૦/૨૦૧૪ અને ૧૬/૧૦/૨૦૧૪ ના રોજ સામાવાળાઓને વધુ પત્રો લખીને, તેમના નિર્દેશનું પુનરાવર્તન કર્યું હતું અને તેઓને તેમના સંબંધિત બદલીના સ્થળોએ ફરજ પર હાજર થવા જણાવ્યું હતું. આવા પત્રો હોવા છતાં, સામાવાળાઓ તેનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. જ્યારે એ સ્પષ્ટ થઈ ગયું કે સામાવાળાઓ બદલીના સ્થળોએ ફરજમાં જોડાવા માટે તૈયાર નથી, ત્યારે અરજદારને તારીખ ૧૮/૧૨/૨૦૧૪ ના હુકમો દ્વારા તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની ફરજ પડી હતી. સેવા સમાપ્તિના હુકમો જારી કરતી વખતે, તમામ સ્વીકાર્ય ટર્મિનલ લેણાંની ગણતરી કરવામાં આવી

હતી અને સામાવાળાઓને ચૂકવવામાં આવ્યા હતા જેનો સામાવાળાઓએ સ્વીકાર કર્યો હતો.

૪.૪ અંતિમ લેણા સ્વીકાર્યા પછી, સામાવાળાઓએ આસિસ્ટન્ટ લેબર કમિશનર, આણંદ સમક્ષ સંપૂર્ણ પાછલા વેતન સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉભો કર્યો હતો, જેમણે આ વિવાદોને લેબર કોર્ટ, આણંદને નિર્ણય માટે મોકલ્યા હતા. આ રેફરન્સોને રેફરન્સ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૩/૨૦૧૫, ૧૦૪/૨૦૧૫, ૧૦૫/૨૦૧૫, ૧૦૬/૨૦૧૫ અને ૧૦૭/૨૦૧૫ તરીકે નોંધવામાં આવ્યા હતા.

૪.૫ વિદ્વાન લેબર કોર્ટ સમક્ષ, સામાવાળાઓએ આંક ૫ પર તેમનું સ્ટેટમેન્ટ ઓફ કલેમ (દાવો) રજૂ કર્યો હતો, જેમાં દલીલ કરી હતી કે તેમની સેવા સમાપ્તિ ગેરકાયદેસર અને ગેરવાજબી હતી. અરજદારે, તેના જવાબમાં, આંક ૧૨ પર તેનું લેખિત નિવેદન રજૂ કર્યું હતું, જેમાં સ્ટેટમેન્ટ ઓફ કલેમમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો અને વિધાનોનો સ્પષ્ટ ઇનકાર કર્યો હતો. પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરના મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓના મૂલ્યાંકન પછી, લેબર કોર્ટે અંશતઃ રેફરન્સ મંજૂર કર્યા અને સામાવાળાઓને સેવાની સાતત્યતા સાથે પુનઃસ્થાપિત કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો.

જ.ક લેબર કોર્ટ, આણંદ દ્વારા રેફરન્સ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૩/૨૦૧૫, ૧૦૪/૨૦૧૫, ૧૦૫/૨૦૧૫, ૧૦૬/૨૦૧૫ અને ૧૦૭/૨૦૧૫ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૭/૧૨/૨૦૧૮ ના આક્ષેપિત હુકમોથી નારાજ થઈને અરજદારે હાલની અરજીઓ દાખલ કરી છે.

પ. અરજદાર કંપની માટે વરિષ્ઠ ધારાશાસ્ત્રી શ્રી ધવલ સી. દવે અને તેમની મદદમાં રહેલા વકીલ શ્રી જુગર એમ. પટેલ અને તમામ અરજીઓમાં સામાવાળાઓ માટે વકીલ શ્રી ગિરીશ એમ. દાસને સાંભળ્યા.

અરજદાર વતી રજૂઆતો:

ક. અરજદાર વતી હાજર રહેલા વરિષ્ઠ ધારાશાસ્ત્રી શ્રી ડી.સી. દવેએ રજૂઆત કરી છે કે લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત હુકમો સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલા, ગેરકાયદેસર, મનસ્વી અને રેકૉર્ડ પરની હકીકતો અને પુરાવાઓથી વિપરીત છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે લેબર કોર્ટે સામાવાળાઓની તરફેણમાં આક્ષેપિત હુકમો પસાર કરતી વખતે તેનામાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રની બહાર જઈને કામ કર્યું છે. શ્રી દવેના જણાવ્યા મુજબ, રેફરન્સની શરતો એ પ્રશ્ન સુધી મર્યાદિત હતી કે સામાવાળાઓ આનુષંગિક લાભો સાથે પુનઃસ્થાપિત થવા માટે હકદાર છે કે કેમ. જો કે, લેબર કોર્ટ રેફરન્સના વ્યાપની બહાર ગઈ અને યુનિટના કલોઝરના સંબંધમાં આઈ.ડી. એક્ટની જોગવાઈઓના બિન-પાલનના મુદ્દાની તપાસ કરવા આગળ વધી. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે,

આવા આધારો પર આક્ષેપિત હુકમો આપતી વખતે, લેબર કોર્ટે તેના અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને રેફરન્સના વ્યાપની બહાર કામ કર્યું છે.

૬.૧ શ્રી દવેએ વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે શ્રેણીબદ્ધ ચુકાદાઓ દ્વારા એ સુસ્થાપિત થયેલું છે કે લેબર કોર્ટ રેફરન્સની શરતોના વ્યાપ અને મર્યાદાની બહાર જઈ શકે નહીં. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે, હાલના કેસમાં, આક્ષેપિત હુકમો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે લેબર કોર્ટે રેફરન્સના વ્યાપનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને તેને સોંપવામાં આવ્યા ન હોય તેવા મુદ્દાઓ પર નિર્ણય લીધો છે. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે, આક્ષેપિત હુકમો ભૂલભરેલા, ગેરકાયદેસર, અન્યાયી, મનસ્વી અને તરંગી છે, અને તેથી તે ક્વોશ કરવા અને સેટ એસાઈડ કરવાને પાત્ર છે.

૬.૨ અરજદાર વતી શ્રી દવેએ રજૂઆત કરી છે કે સામાવાળાઓની શરૂઆતમાં ૧૯૯૭ માં કરાર આધારિત નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ વર્ષ ૨૦૦૪ ની આસપાસ નિયમિત હોદ્દા પર તેમની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે નાણાકીય મર્યાદાઓ અને પ્લાન્ટની ઘટતી જતી કાર્યક્ષમતાને કારણે, અરજદાર કંપનીએ ઉક્ત યુનિટ બંધ કરવાનો નિર્ણય લીધો હતો. પરિણામે, સંબંધિત કામદારોને કંપનીના અન્ય યુનિટ્સ જે કાર્યરત હતા ત્યાં બદલી કરવાના હુકમો જારી કરવામાં આવ્યા હતા. પરિષ્ક્રિયા દ્વારા શાસ્ત્રીએ વધુમાં દલીલ કરી છે કે, સામાવાળાઓ તેમના સંબંધિત બદલીના સ્થળોએ ફરજ પર હાજર થવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હોવાથી, અરજદાર કંપની પાસે

તારીખ ૧૯/૧૨/૨૦૧૪ ના છટણી ના હુકમો જારી કરવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ બચ્યો ન હતો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર કંપનીએ સામાવાળાઓને ચૂકવવાપાત્ર તમામ કાયદેસરના અને નિવૃત્તિના લેણાં, જેમાં છટણી વળતર, ગ્રેયુઈટી અને અન્ય લાભોનો સમાવેશ થાય છે, તે ચૂકવી દીધા હતા અને ઉક્ત રકમ તેમના ખાતામાં જમા કરવામાં આવી હતી અને તેમના દ્વારા કોઈ વિરોધ વિના સ્વીકારવામાં આવી હતી.

૬.૩ અરજદાર માટે શ્રી દવેએ રજૂઆત કરી છે કે, તમામ કાયદેસરના અને નિવૃત્તિના લાભો પ્રાપ્ત કર્યા પછી, સામાવાળાઓએ બદઈશાદા સાથે ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉભો કર્યો અને લેબર કોર્ટમાં રેફરન્સ કેસ દાખલ કર્યા. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે રેફરન્સની શરતો યુનિટના કલોઝરની કાયદેસરતા અથવા આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓના કથિત ભંગ સાથે સંબંધિત ન હતી. જો કે, વિદ્વાન પરિષ્ઠ ધારાશાસ્ત્રીના જણાવ્યા મુજબ, લેબર કોર્ટે રેફરન્સના વ્યાપની બહાર જઈને એવી બાબતોને ધ્યાનમાં લીધી જે આક્ષેપિત એવોર્ડ પસાર કરતી વખતે સુસંગત ન હતી કે નિર્ણય માટે સોંપવામાં આવેલા મુદ્દાઓના વ્યાપમાં ન હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે લેબર કોર્ટ દ્વારા હકીકતો અને કાયદાકીય સ્થિતિનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું નથી, અને તેથી લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત હુકમો કાયદાના સ્થાપિત સિદ્ધાંતોથી વિપરીત છે અને રદ કરવાને પાત્ર છે.

ક.૪ શ્રી દવેએ વધુમાં આ અદાલતનું ધ્યાન એ હકીકત તરફ દોર્યું છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૭૩૬/૨૦૨૦ ના સામાવાળા આ અદાલત દ્વારા તારીખ ૨૪/૦૬/૨૦૨૦ ના રોજ પસાર કરાયેલા વચગાળાના હુકમ મુજબ કોઈ પણ કામ કર્યા વિના વેતન મેળવી રહ્યા છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અન્ય સામાવાળાઓ પણ આ અદાલતના તારીખ ૦૩/૦૭/૨૦૨૦ ના વચગાળાના હુકમો મુજબ વેતન મેળવી રહ્યા છે, અને તેમના દ્વારા કોઈ સેવાઓ આપ્યા વિના આજ દિન સુધી વેતનની આવી ચુકવણી ચાલુ છે.

ક.૫ આ તબક્કે, શ્રી દવેએ આ અદાલત સમક્ષ એ હકીકત રજૂ કરી છે કે, હાલની અરજીઓ દાખલ કર્યા પછી, યુનિયન દ્વારા યુનિટના કલોઝરને પડકારતો બીજો રેફરન્સ દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે યુનિયને આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની કાયદેસરની જોગવાઈઓનું પાલન કર્યું ન હતું અને પૂર્વ પરવાનગી મેળવ્યા વિના વિવાદ ઉભો કર્યો હતો, જે ત્યારબાદ નડિયાદ લેબર કોર્ટમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો અને રેફરન્સ (આઈ.ટી.) નં. ૭૪/૨૦૧૮ તરીકે નોંધવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉક્ત રેફરન્સનો તારીખ ૨૬/૦૬/૨૦૨૨ ના

હુકમ દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે યુનિયને લેબર કોર્ટ સમક્ષ આ મુદ્દા પર ભાર મૂક્યો ન હતો.

૬.૬ શ્રી દવેએ રેફરન્સ (આઈ.ટી.) નં. ૭૪/૨૦૧૮ માં લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા ઉક્ત તારીખ ૨૬/૦૬/૨૦૨૨ ના હુકમની નકલ રેકૉર્ડ પર રજૂ કરી છે જે રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવી છે.

૬.૭ અરજદાર માટે શ્રી દવેએ તેમની રજૂઆતોના સમર્થનમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત અને આ અદાલતના નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:—

(૧) ભોગપુર કોઓપરેટિવ શુગર મિલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ હરમેશ કુમાર,
(૨૦૦૬) ૧૩ એસસીસી ૨૮.

(૨) ઓશિયાર પ્રસાદ અને અન્ય વિરુદ્ધ એમ્પ્લોયર્સ ઇન રિલેશન ટુ
મેનેજમેન્ટ ઓફ સુદામડીહ કોલ વોશરી ઓફ મેસર્સ ભારત કોર્કિંગ કોલ
લિમિટેડ, ધનબાદ, ઝારખંડ, (૨૦૧૫) ૪ એસસીસી ૭૧.

(૩) ટાટા કેમિકલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ઓખા મંડળ મજૂર સંઘ, ૨૦૧૭

(૦) ગુજએચસી ૧૩૩૯૪.

૬.૮ હાલની અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો ઉપરાંત, વિદ્વાન પરિષ્ઠ ધારાશાસ્ત્રી અદાલતને વિનંતી કરે છે કે હાલની અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે અને લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત હુકમો રદ કરવામાં આવે.

સામાવાળાઓ વતી રજૂઆતો:

૭. બીજી તરફ, સામાવાળાઓ વતી હાજર રહેલા વકીલ શ્રી ગિરીશ દાસે અરજીઓનો વિરોધ કર્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) ની જોગવાઈઓનો ગંભીર ભંગ થયો છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, તમામ સુસંગત હકીકતો અને પુરાવાઓની યોગ્ય વિચારણા કર્યા પછી, લેબર કોર્ટે સામાવાળાઓને પુનઃસ્થાપિત કરવા માટે યોગ્ય રીતે આક્ષેપિત હુકમો પસાર કર્યા છે. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ, લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણોમાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા, ક્ષતિ કે અધિકારક્ષેત્રની ભૂલ નથી, અને તેથી આ અદાલતે, ભારતની સંવિધાનની કલમ ૨૨૬ અને ૨૨૭ હેઠળ તેના સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે તેમાં દખલ કરવી જોઈએ નહીં. તે મુજબ એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવી છે કે અરજીઓ ડગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૭.૧ શ્રી ગિરીશ દાસે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે સામાવાળાઓ કોઈ પણ સંસ્થામાં લાભદાયક રોજગારી મેળવતા નથી, કે તેઓ કોઈ અન્ય વૈકલ્પિક રોજગારીમાંથી પૂરતું વળતર મેળવતા નથી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૭-બી ની જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં લેતા, અરજદાર ડેરી સામાવાળાઓને છેલ્લું મેળવેલું સંપૂર્ણ વેતન ચૂકવવા માટે કાયદેસર રીતે બંધાયેલી છે. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૭-બી સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં લેબર કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ તેના એવોર્ડ દ્વારા કોઈ કામદારને પુનઃસ્થાપિત કરવાનો નિર્દેશ આપે અને નિયોક્તા હાઈકોર્ટ અથવા સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ આવા એવોર્ડ વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરે, ત્યારે નિયોક્તા આવી કાર્યવાહી દરમિયાન કામદારને છેલ્લું મેળવેલું સંપૂર્ણ વેતન ચૂકવવા માટે જવાબદાર રહેશે, જો કામદાર તે સમયગાળા દરમિયાન કોઈ સંસ્થામાં કાર્યરત ન હોય.

૭.૨ શ્રી ગિરીશ દાસે રજૂઆત કરી છે કે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૨(કે) "ઔદ્યોગિક વિવાદ" ની વ્યાખ્યા આપે છે જેનો અર્થ રોજગાર અથવા બિન-રોજગાર, અથવા રોજગારની શરતો સાથે જોડાયેલ કોઈ પણ વિવાદ થાય છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, હાલના કેસમાં, લેબર કોર્ટ રેફરન્સનો નિર્ણય કરતી વખતે રોજગારની શરતો, ખાસ કરીને નિમણૂક પત્રની કલમ ૬ ની તપાસ કરી છે. સામાવાળાઓના વકીલના જણાવ્યા મુજબ, મેનેજમેન્ટની એ

દલીલ કે લેબર કોર્ટે તેના અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે તે સંપૂર્ણપણે ખોટી અને કાયદાની ફરજિયાત જોગવાઈઓથી વિપરીત છે.

૭.૩ શ્રી ગિરીશ દાસે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે જ્યારે સામાવાળાઓ બદલીના સ્થળોએ ફરજ પર હાજર થયા ન હતા, ત્યારે તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરતા પહેલા કોઈ ખાતાકીય તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. તેમના જણાવ્યા મુજબ, રેકૉર્ડ પરથી એવું જણાતું નથી કે કોઈ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, અને તેથી કામદારોની સેવાઓ સમાપ્ત કરવાની અરજદારની કાર્યવાહી કાયદેસર અથવા વ્યાજબી કહી શકાય નહીં. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આંક ૬/૫, એટલે કે બદલીનો હુકમ, સૂચવે છે કે વ્યાપારી જરૂરિયાતોને કારણે અને વૈકલ્પિક રોજગારી પૂરી પાડવા માટે બદલીઓ કરવામાં આવી હતી. જો કે, આંક ૧૯ અને આંક ૨૫ પરની સોગંદ પરની જુબાનીઓ બદલીના એવા કારણો દર્શાવે છે જે બદલીના હુકમમાં જણાવ્યા કરતા ભૌતિક રીતે અલગ છે.

૭.૪ શ્રી ગિરીશ દાસે ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૨એ પર પણ આધાર રાખ્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે જ્યાં નિયોક્તા કોઈ વ્યક્તિગત કામદારને છૂટા કરે, બરતરફ કરે અથવા તેની સેવાઓ સમાપ્ત કરે, ત્યારે આવી સમાપ્તિના સંબંધમાં તે કામદાર અને નિયોક્તા વચ્ચે ઉદ્ભવતો કોઈ પણ વિવાદ ઔદ્યોગિક વિવાદ ગણાશે.

૭.૫ શ્રી ગિરીશ દાસે સર્વોચ્ચ અદાલતના **બભુતમાલ રાયચંદ ઓસવાલ વિરુદ્ધ લક્ષ્મીબાઈ આર. તારતા, (૧૯૭૫) ૧ એસસીસી ૮૫૮** ના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે. તેમણે દલીલ કરી છે કે જો લેબર કોર્ટે હકીકતની ભૂલ કરી હોય, ભલે તે રેકૉર્ડ પર દેખીતી રીતે જણાતી હોય, તેમ છતાં હાઈકોર્ટ બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ તેના સુપરવાઈઝરી અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે તેમાં દખલ કરી શકતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે ધારાસભાએ અપીલનો અધિકાર આપ્યો ન હોય અને ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયને અંતિમ બનાવ્યો હોય.

૭.૬ છેલ્લે, શ્રી ગિરીશ દાસ અદાલતને વિનંતી કરે છે કે હાલની અરજીઓ ધ્યાને લેવામાં ન આવે અને તેને ફગાવી દેવામાં આવે અને લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત હુકમોની બહાલી કરવામાં આવે.

વિશ્લેષણ:

૮. મેં રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સુસંગત સામગ્રી અને દસ્તાવેજોનું નિરીક્ષણ કર્યું છે. મેં લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત હુકમો તેમજ બંને પક્ષો દ્વારા રજૂ કરાયેલા ચુકાદાઓનો પણ અભ્યાસ કર્યો છે.

૯. કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા અને બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી, આ અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓ નીચે મુજબ છે:—

૧. શું લેબર કોર્ટે તેનામાં નિહિત ન હોય તેવા અધિકારક્ષેત્રનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે અને આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૦(૧) ની જોગવાઈ હેઠળ આપવામાં આવેલી રેફરન્સની શરતોના વ્યાપની બહાર જઈને કામ કર્યું છે?

૨. શું લેબર કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો આદેશિત હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકી શકે તેમ છે?

૧૦. રેકૉર્ડ પરથી પ્રથમદ્રષ્ટિએ એવું જણાય છે કે લેબર કોર્ટે રેફરન્સના વ્યાપની બહાર જઈને કામ કર્યું છે અને તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓના મૂલ્યાંકનમાં હકીકત અને કાયદા બંનેની ભૂલો કરી છે. લેબર કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણો આમ ગંભીર હકીકતલક્ષી અને કાયદાકીય ક્ષતિઓથી પીડાય છે. અરજદારના વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા સર્વોચ્ચ અદાલત તેમજ આ અદાલતના ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૦(૧)(સી) ના વ્યાપ અને મર્યાદાના સંબંધમાં કાયદાકીય સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે છે. આઈ.ડી. એક્ટની ઉક્ત કલમ ૧૦(૧)(સી) નીચે મુજબ છે:—

"૧૦. બોર્ડ, કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલને વિવાદો સોંપવા (રેફરન્સ).—

(૧) જ્યાં યોગ્ય સરકારનો એવો અભિપ્રાય હોય કે કોઈ ઔદ્યોગિક વિવાદ અસ્તિત્વમાં છે અથવા તેની આશંકા છે, ત્યારે તે કોઈપણ સમયે, લેખિત હુકમ દ્વારા,

(સી) વિવાદ અથવા વિવાદ સાથે જોડાયેલી અથવા તેને સુસંગત કોઈ પણ બાબતને, જો તે દ્વિતીય અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કોઈ પણ બાબત સાથે સંબંધિત હોય તો, લેબર કોર્ટને નિર્ણય માટે મોકલી શકે છે;"

૧૧. આ તબક્કે, સામાવાળાઓની ઉલટ તપાસના સુસંગત વિધાનોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે:—

૧૨. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૭૩૬/૨૦૨૦ ના સામાવાળાના કિસ્સામાં, ઉક્ત સામાવાળાએ તેની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું છે કે તે ૨૧/૦૭/૧૯૯૭ ના રોજ ફિટર તરીકે કંપનીમાં જોડાયો હતો અને પાછળથી તેને એટેન્ડન્ટ ઓપરેટર તરીકે ફરીથી નિયુક્ત કરવામાં આવ્યો હતો. તેણે તેની સેવા સમાપ્તિ સુધી સતત સેવા આપી હતી અને દરેક વર્ષમાં ૨૪૦ થી વધુ દિવસ કામ કર્યું હતું. તેનો સર્વિસ રેકૉર્ડ સ્વચ્છ હતો અને તેનો છેલ્લો પગાર દર મહિને ૨૮,૪૫૨/- રૂપિયા હતો. કંપની આણંદ પ્લાન્ટમાં લીમડા આધારિત જંતુનાશકો અને ખાતરોના ઉત્પાદનમાં રોકાયેલી હતી, જેમાં ત્રણ શિફ્ટમાં

આશરે ૮૦ કામદારો કામ કરતા હતા. સામાવાળો મશીનરી જાળવણી અને પ્લાન્ટ ઓપરેશનની ફરજો બજાવતો હતો. કંપનીએ ડિસેમ્બર ૨૦૧૩ થી આણંદ પ્લાન્ટને કાયમી ધોરણે બંધ કરવા માટેના પગલાં શરૂ કર્યા હતા. ૦૧/૦૩/૨૦૧૪ થી ઉત્પાદન સંપૂર્ણપણે બંધ કરી દેવામાં આવ્યું હતું અને પ્લાન્ટને તાળા મારી દેવામાં આવ્યા હતા. કલોઝર વખતે છટણી વળતર ચૂકવવાને બદલે, કર્મચારીઓની વિવિધ રાજ્યોમાં બદલી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળાની ૨૫/૦૮/૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા ઇટાવા (યુ.પી.) ખાતે બદલી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળો બદલીના સ્થળે હાજર ન થતા, કંપનીએ કોઈ પણ ખાતાકીય તપાસ કર્યા વિના અને છટણી વળતર ચૂકવ્યા વિના ૧૮/૧૨/૨૦૧૪ ના રોજ તેની સેવાઓ સમાપ્ત કરી હતી. સેવા સમાપ્તિ પછી, સામાવાળાએ વિવિધ સ્થળોએ રોજગારી મેળવવા માટેના નિષ્ઠાવાન પ્રયત્નો કર્યા હતા પરંતુ તે બેરોજગાર રહ્યો હતો.

૧૩. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૩/૨૦૨૦ ના સામાવાળાના કિસ્સામાં, ઉક્ત સામાવાળાએ તેની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું છે કે તે ૦૬/૦૩/૧૯૯૭ ના રોજ અરજદાર કંપનીમાં જોડાયો હતો અને કંપનીના નામમાં ફેરફાર થયો હોવા છતાં સતત સેવામાં રહ્યો હતો. જો કે તેનો છેલ્લો હોદ્દો આસિસ્ટન્ટ મેનેજર (સેલ્સ એન્ડ માર્કેટિંગ) હતો, પરંતુ તેણે સુપરવાઈઝરી અથવા મેનેજરિયલ કાર્યો કર્યા ન હતા. તેની ફરજો પ્રોડક્ટ્સના પ્રમોશન, ખેડૂતો

અને ડીલરો સાથે સંકલન કરવા, પેમેન્ટ એકત્રિત કરવા અને જરૂરી ફોર્મ સબમિટ કરવા સુધી મર્યાદિત હતી. તેણે દરેક વર્ષમાં ૨૪૦ થી વધુ દિવસ કામ કર્યું હતું. આઇંદ પ્લાન્ટ ૨૦૧૪ ની શરૂઆતથી કાયમી ધોરણે બંધ કરી દેવામાં આવ્યો હતો. તેની ૧૧/૦૮/૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા શ્રીનગર બદલી કરવામાં આવી હતી, અને ત્યારબાદ કોઈ ખાતાકીય તપાસ કર્યા વિના અને આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૨૫(ઓ) હેઠળની પ્રક્રિયા અનુસર્યા વિના ૧૯/૧૨/૨૦૧૪ ના રોજ તેની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.

૧૪. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૪/૨૦૨૦ ના સામાવાળાના કિસ્સામાં, ઉક્ત સામાવાળાએ તેની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું છે કે તે ૦૧/૦૮/૧૯૯૭ ના રોજ અરજદાર કંપનીમાં જોડાયો હતો. સેવા સમાપ્તિ વખતે તેનો હોદ્દો એક્ઝિક્યુટિવ ગ્રેડ-૩ હતો; જો કે, તેને ક્યારેય કોઈ મેનેજરિયલ, વહીવટી અથવા સુપરવાઈઝરી સત્તાઓ સોંપવામાં આવી ન હતી. તેની ફરજો લીમડા આધારિત કાચા માલના પ્રાપ્તિ અને માર્કેટ સપોર્ટની પ્રવૃત્તિઓ, ડેટા એકત્રિત કરવા અને ડોક્યુમેન્ટેશન સુધી મર્યાદિત હતી. તેની નીચે કોઈ કર્મચારી કામ કરતો ન હતો. આઇંદ પ્લાન્ટ ૨૦૧૪ ની શરૂઆતમાં કાયમી ધોરણે બંધ કરી દેવામાં આવ્યો હતો. કંપનીએ કલમ ૨૫(ઓ) ની પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યું ન હતું. તેની ૨૫/૦૮/૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા કોલકાતા બદલી કરવામાં આવી

હતી અને ત્યારબાદ ૧૯/૧૨/૨૦૧૪ ના રોજ કોઈ ખાતાકીય તપાસ વિના સેવા સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.

૧૫. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૫/૨૦૨૦ ના સામાવાળાના કિસ્સામાં, ઉક્ત સામાવાળાએ તેની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું છે કે તે ૧૫/૦૭/૧૯૯૭ ના રોજ ઓપરેટર તરીકે અરજદાર કંપનીમાં જોડાયો હતો. પાછળથી માર્કેટિંગ એક્ઝિક્યુટિવ અને આસિસ્ટન્ટ મેનેજર તરીકે નિયુક્ત થયો હોવા છતાં, તેણે કોઈ વ્યવસ્થાપકીય, વહિવટી અથવા નિરિક્ષણને લગતી સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો ન હતો. તેની ફરજો ફિલ્ડ વર્ક, ખાતરો અને જંતુનાશકોના જાહેરાત અને ડીલરો સાથે સંકલન સુધી મર્યાદિત હતી. તેનો છેલ્લો પગાર દર મહિને ૫૨,૦૦૦/- રૂપિયા હતો. આણંદ પ્લાન્ટ ૨૦૧૪ ની શરૂઆતમાં કાયમી ધોરણે બંધ કરી દેવામાં આવ્યો હતો. કલમ ૨૫(ઓ) ની પ્રક્રિયા અનુસરવાને બદલે કર્મચારીઓની બદલી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળાની ૧૧/૦૯/૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા ગુવાહાટી બદલી કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ ૧૯/૧૨/૨૦૧૪ ના રોજ સેવા સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી.

૧૬. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૭૮૬૬/૨૦૨૦ ના સામાવાળાના કિસ્સામાં, ઉક્ત સામાવાળાએ તેની મુખ્ય તપાસમાં જણાવ્યું છે કે તેની નિમણૂક

૨૧/૦૩/૧૯૯૭ ના રોજ એટેન્ડન્ટ ઓપરેટર તરીકે કરવામાં આવી હતી. તેણે તેની સેવા સમાપ્તિ સુધી સતત સેવા આપી હતી. આણંદ યુનિટ ખાતે તે પ્લાન્ટ ઓપરેટર તરીકે કામ કરતો હતો. આણંદ પ્લાન્ટ ૨૦૧૪ ની શરૂઆતમાં કાયમી ધોરણે બંધ કરી દેવામાં આવ્યો હતો. પૂર્વ પરવાનગી મેળવવા અને કર્મચારીઓની યોગ્ય રીતે છટણી કરવાને બદલે, તમામ કર્મચારીઓની દૂરના રાજ્યોમાં બદલી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળાની ૨૫/૦૮/૨૦૧૪ ના હુકમ દ્વારા બાજ બાજ, પશ્ચિમ બંગાળ ખાતે બદલી કરવામાં આવી હતી. બદલી ગેરકાયદેસર હોવાથી તે ત્યાં હાજર થયો ન હતો. પરિણામે, ૧૮/૧૨/૨૦૧૪ ના રોજ તેની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. જો કે છટણી વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ એક મહિનાનો નોટિસ પગાર ચૂકવવામાં આવ્યો ન હતો અને રાજ્ય સરકારની પૂર્વ પરવાનગી મેળવવામાં આવી ન હતી.

૧૭. તમામ સામાવાળાઓની ઉલટ તપાસની વાત કરીએ તો, તેઓએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમને બદલીના સ્થળે હાજર થવા માટે તારીખ ૦૭/૧૦/૨૦૧૪ અને ૧૬/૧૦/૨૦૧૪ ના પત્રો મળ્યા હોવા છતાં, તેઓ ફરજ પર હાજર થયા ન હતા કે કોઈ લેખિત જવાબ આપ્યો ન હતો, અને બદલી સામે કોઈ લેખિત વિરોધ નોંધાવ્યો ન હતો. તેઓએ એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ હાજર ન થતા કંપનીએ અન્ય વ્યવસ્થા કરવી પડી હતી અને તારીખ ૧૮/૧૨/૨૦૧૪ ના પત્ર દ્વારા તેમની સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને નોટિસ પે, ગ્રેયુઈટી અને અન્ય

લેણાં સહિતના તમામ સેવા લાભોની ગણતરી કરીને તેમના બેંક ખાતામાં જમા કરવામાં આવ્યા હતા, અને તેઓએ ઉક્ત રકમ પરત કરી નથી.

૧૮. વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થયેલા મુદ્દાઓ સાથે કામ પાર પાડવા માટે, લેબર કોર્ટે હકીકતોનું યોગ્ય રીતે મૂલ્યાંકન કર્યું છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે કેસની હકીકતોનો ટૂંકમાં સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે.

૧૯. અહીંના તમામ સામાવાળાઓની નિમણૂક ૧૯૯૭ માં સંપૂર્ણપણે કરાર આધારિત કરવામાં આવી હતી. તેના અનુસંધાને, અરજદાર દ્વારા તારીખ ૨૮/૧૨/૨૦૦૨ નો હુકમ ૦૧/૦૧/૨૦૦૩ થી શરૂ કરી ૩૧/૦૩/૨૦૦૩ ના રોજ પૂર્ણ થતા ત્રણ મહિનાના સમયગાળા માટે જારી કરવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળાઓ દ્વારા તે નિમણૂક હુકમનો સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, અરજદારે સામાવાળાઓની સેવાઓ ૨૦૦૩-૨૦૦૪ સુધી લંબાવી હતી અને ત્યારબાદ, તેમની સેવાઓ નિયમિત કરવામાં આવી હતી અને તારીખ ૨૯/૦૭/૨૦૦૪ ના નિમણૂક હુકમો દ્વારા તેમની વિવિધ નિયમિત હોદ્દા પર નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૨૯/૦૭/૨૦૦૪ ના નિમણૂક હુકમો રેકૉર્ડ પર છે અને ઉક્ત નિમણૂક હુકમોની કલમ નં. (૬) નીચે મુજબ છે:-

"(૬) નીમ બાયોસાઈડ પ્લાન્ટના કર્મચારી તરીકે, તમારી નિમણૂક આણંદ ખાતે થઈ શકે છે અથવા મેનેજમેન્ટના એકમાત્ર વિવેકબુદ્ધિથી સમયાંતરે ભારતની કોઈપણ અન્ય જગ્યાએ તમારી બદલી થઈ શકે છે."

૨૦. નાણાકીય મર્યાદાઓને કારણે પ્લાન્ટની ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિઓ બંધ કરવામાં આવી હતી, અને પરિણામે, કંપનીએ તેના તમામ કામદારોને અલગ-અલગ જગ્યાએ ખસેડવાનો નિર્ણય લીધો હતો જ્યાં તેના અન્ય યુનિટ્સ કાર્યરત હતા. તે મુજબ, તમામ સામાવાળાઓની તરફેણમાં બદલીના હુકમો જારી કરવામાં આવ્યા હતા. જો કે, સામાવાળાઓએ તેમના સંબંધિત બદલીના સ્થળોએ જોડાવાનું પસંદ કર્યું ન હતું અને બદલીના હુકમોનો કોઈ જવાબ આપ્યો ન હતો કે કોઈ ખુલાસો રજૂ કર્યો ન હતો. અંતે, અરજદાર કંપનીએ સામાવાળાઓને ચૂકવવાપાત્ર છટણી વળતર અને અન્ય તમામ કાયદેસરના લેણાં ચૂકવ્યા પછી છટણીના હુકમો પસાર કર્યા હતા.

૨૧. એ સ્વીકૃત હકીકત છે કે સામાવાળાઓએ છટણી વળતર અને અન્ય કાયદેસરના લેણાંની રકમ સ્વીકારી હતી, અને તેમના મૌખિક પુરાવામાં એ સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે, તેમની જુબાનીની તારીખ સુધી, તેઓએ ઉક્ત રકમ પરત કરી ન હતી જે કંપની દ્વારા તેમના સંબંધિત ખાતામાં જમા કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, તેઓએ એવું કહીને ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉભો કર્યો કે તેમની

સેવાઓ સમાપ્ત કરવામાં આવી છે અને તેઓ તમામ આનુષંગિક લાભો સાથે પુનઃસ્થાપિત થવા માટે હકદાર છે. આ હેતુ માટે રેફરન્સની શરતો આસિસ્ટન્ટ લેબર કમિશનર દ્વારા મોકલવામાં આવી હતી, જે આક્ષેપિત એવોર્ડમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે.

૨૨. જો કે, લેબર કોર્ટ રેફરન્સની શરતોના વ્યાપની બહાર ગઈ હતી, જે સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર અને નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદાના સિદ્ધાંતોથી વિપરીત છે. તેથી, મારા મતે, લેબર કોર્ટે તેનો અધિકારક્ષેત્ર ઓળંગ્યો હતો અને રેફરન્સનો નિર્ણય કરતી વખતે અને આક્ષેપિત હુકમો પસાર કરતી વખતે રેફરન્સના વ્યાપને વિસ્તૃત કર્યો હતો. આ તમામ હકીકતો સંબંધિત સામાવાળાઓએ તેમની મુખ્ય તપાસના સોગંદનામામાં સ્વીકારી છે અને તેમની ઉલટ તપાસમાં તેની વધુ બહાલી થઈ છે.

૨૩. આ તબક્કે, **ભોગપુર કોઓપરેટિવ શુગર મિલ્સ (ઉપરોક્ત)** ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:—

"ડી. લેબર લો - ઈન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ - કલમ ૧૦ અને ૨૫-જી - કલમ ૧૦ હેઠળ રેફરન્સની શરતોની બંધનકર્તા પ્રકૃતિ -

કલમ ૨૫-જી ના પાલનના પ્રશ્નની વિચારણા, જ્યારે રેફરન્સ માત્ર એ બાબતે હતો કે સેવા સમાપ્તિ વ્યાજબી હતી કે કેમ - અસ્વીકાર્યતા.

૭. લેબર કોર્ટે રેફરન્સની શરતો પરથી તેનું અધિકારક્ષેત્ર મેળવ્યું છે. તેણે તેની મર્યાદામાં રહીને જ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

૮. રાજ્ય સરકાર દ્વારા જે મુખ્ય પ્રશ્ન સોંપવામાં આવ્યો હતો તે એ હતો કે સામાવાળાની સેવા સમાપ્તિ વ્યાજબી હતી કે કેમ. તેથી, લેબર કોર્ટે એ પ્રશ્નમાં જવાબી જરૂર નહોતી કે અરજદાર પછીની તમામ સીઝનમાં સામાવાળાની સેવાઓ લેવા માટે બંધાયેલ હતો કે કેમ."

૨૪. વળી, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના **ઓશિયાર પ્રસાદ (ઉપરોક્ત)** ના કેસમાં અન્ય એક નિર્ણયમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:-

"બી. લેબર લો - ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ - કલમ ૧૦ - સંદર્ભ (રેફરન્સ) આપવા માટે યોગ્ય સરકારની સત્તાઓ - સંદર્ભનો જવાબ આપતી વખતે ટ્રિબ્યુનલનું અધિકારક્ષેત્ર - વ્યાપ - અપીલકર્તાઓ અને અન્ય કે જેમની સેવાઓ ઘણા સમય પહેલાં સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી તેમના શોષણ/નિયમિતિકરણને લગતો સંદર્ભ - માન્યતા - ઠરાવ્યું કે, યોગ્ય સરકાર ત્યારે જ સંદર્ભ આપવા માટે સશક્ત

છે જ્યારે 'ઓઘોગિક વિવાદ અસ્તિત્વમાં હોય' અથવા 'પક્ષકારો વચ્ચે તેવી આશંકા હોય' - વધુમાં ઠરાવ્યું કે, ટ્રિબ્યુનલે સંદર્ભનો જવાબ આપતી વખતે તેની પૂછપરછ ઉલ્લેખિત પ્રશ્ન(ઓ) પૂરતી મર્યાદિત રાખવી જોઈએ અને તેને સંદર્ભની શરતોની બહાર જવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી

-

પ્રસ્તુત કેસમાં, અપીલકર્તાઓ અને જેમના કહેવાથી સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો તેમની સેવાઓ સંદર્ભ આપતા પહેલા ઘણા સમય અગાઉ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી - આમ, તેઓ કોન્ટ્રાક્ટર અથવા/અને સામાવાળા બી.સી.સી.એલ. ની સેવામાં ન હતા - પરિણામે, તેમના શોષણ અથવા નિયમિતિકરણનો પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી અને ન તો ગુણદોષ પર તેની તપાસ થઈ શકે કારણ કે સેવામાં ન હોય તેવા કર્મચારીઓના શોષણ/નિયમિતિકરણનો આદેશ આપવો શક્ય નથી - શોષણ/નિયમિતિકરણનો દાવો ત્યારે જ કરી શકાય અને/અથવા મંજૂર કરી શકાય જ્યારે રોજગારનો કરાર અસ્તિત્વમાં હોય - તેથી, ટ્રિબ્યુનલને મોકલવા માટે જે એકમાત્ર વિવાદ અસ્તિત્વમાં હતો તે અપીલકર્તાઓના રોજગાર અને તેની કાયદેસરતા/માન્યતાના સંબંધમાં હતો - શોષણના મુદ્દાની તપાસ કરવા માટે આપવામાં આવેલ સંદર્ભ, આથી, ગેરસમજભર્યો હતો અને અપીલકર્તાઓની તરફેણમાં જવાબ આપવા માટે અસમર્થ હતો.

૧૮. દિલ્હી ક્લોથ એન્ડ જનરલ મિલ્સ કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ વર્કમેનના કેસમાં આ અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે આવેલ પ્રશ્નો પૈકીનો એક એ હતો કે સંદર્ભ આપતી વખતે યોગ્ય સરકારની સત્તાઓ શું છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૦ હેઠળ ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલનો વ્યાપ અને અધિકારક્ષેત્ર શું છે.

૧૯. મિત્તર, જસ્ટિસ, બેંચ વતી બોલતા, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું: (દિલ્હી ક્લોથ એન્ડ જનરલ મિલ્સ કેસ, એઆઈઆર પી.૪૭૨, પેરા ૮-૯)

“(૮)અધિનિયમની કલમ ૧૦(૧)(ડી) હેઠળ, જ્યારે યોગ્ય સરકારનો એવો અભિપ્રાય હોય કે કોઈ ઔદ્યોગિક વિવાદ અસ્તિત્વમાં છે, ત્યારે તે લેખિત આદેશ દ્વારા 'વિવાદ અથવા વિવાદ સાથે જોડાયેલ અથવા તેને સુસંગત જણાતી કોઈપણ બાબતને.....નિર્ણય માટે ટ્રિબ્યુનલને' મોકલી શકે છે. કલમ ૧૦(૪) હેઠળ

'૧૦.(૪) જ્યાં આ કલમ હેઠળ લેબર કોર્ટ, ટ્રિબ્યુનલ અથવા નેશનલ ટ્રિબ્યુનલને ઔદ્યોગિક વિવાદ સંદર્ભિત કરતા આદેશમાં અથવા ત્યારબાદના આદેશમાં, યોગ્ય સરકારે નિર્ણય માટે વિવાદના મુદ્દાઓ સ્પષ્ટ કર્યા હોય, ત્યાં લેબર કોર્ટ અથવા ટ્રિબ્યુનલ અથવા નેશનલ ટ્રિબ્યુનલ, જે કિસ્સામાં હોય તે મુજબ, તે મુદ્દાઓ અને તેને આનુષંગિક બાબતો પૂરતો જ પોતાનો નિર્ણય મર્યાદિત રાખશે.'

(૯) ઉપરોક્ત બાબતો પરથી એવું જણાય છે કે જ્યારે યોગ્ય સરકાર વિવાદ અથવા તેની સાથે જોડાયેલી કોઈપણ બાબતને નિર્ણય માટે મોકલી શકે છે, ત્યારે ટ્રિબ્યુનલે તેનો નિર્ણય સંદર્ભિત વિવાદના મુદ્દાઓ અને તેને આનુષંગિક બાબતો પૂરતો જ મર્યાદિત રાખવો જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, ટ્રિબ્યુનલ તેને મોકલવામાં આવેલ વિવાદનો વ્યાપ વધારવા માટે મુક્ત નથી પરંતુ તેણે ખાસ ઉદ્દેશિત મુદ્દાઓ અને તેને આનુષંગિક હોય તેવી કોઈપણ બાબત પર જ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ. વેબસ્ટરની ન્યુ વર્લ્ડ ડિક્શનરી મુજબ 'આનુષંગિક' શબ્દનો અર્થ થાય છે:

“પરિણામ સ્વરૂપે અથવા વધુ મહત્વની કોઈ વસ્તુના જોડાણમાં બનતી અથવા બનવાની સંભાવના હોય તેવી; એક ઘટના હોવી; આકસ્મિક; તેથી, ગૌણ અથવા ગૌણ પ્રકારનું, પરંતુ સામાન્ય રીતે સંકળાયેલું:”

'વિવાદને આનુષંગિક કંઈક' નો અર્થ તેથી વિવાદના પરિણામે અથવા વિવાદના જોડાણમાં અથવા વિવાદ સાથે સંકળાયેલ કંઈક હોવું જોઈએ. વિવાદ એ મૂળભૂત બાબત છે જ્યારે તેને આનુષંગિક કંઈક એ તેની સાથે જોડાયેલી વસ્તુ છે. તેથી, આનુષંગિક કંઈક, મુખ્ય બાબતના મૂળને કાપી શકે નહીં જેની સાથે તે જોડાયેલ છે.....”

૨૦. પોટરી મજદૂર પંચાયત વિરુદ્ધ પરફેક્ટ પોટરી કંપની લિમિટેડના કેસમાં ત્રણ જજોની બેંચ સમક્ષ આ જ મુદ્દો વિચારણા માટે આવ્યો હતો, જસ્ટિસ વાય. વી. ચંદ્રચુડ, માનનીય ચીફ જસ્ટિસ અદાલત વતી બોલતા કાયદાનું નીચેનું સૂચન રજૂ કર્યું: ((એસસીસી પીપી ૭૬૪-૬૫, પેરા ૧૦-૧૧)) “

૧૦. હાઈકોર્ટ સમક્ષ બે પ્રશ્નો પર દલીલ કરવામાં આવી હતી: પ્રથમ, શું ટ્રિબ્યુનલ્સ પાસે બંધ કરવાની યોગ્યતા અથવા ઉચિતતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવાનું અધિકારક્ષેત્ર હતું અને બીજું, શું તેમની પાસે છટણી વળતરના પ્રશ્નમાં જવાનું અધિકારક્ષેત્ર હતું. હાઈકોર્ટે પ્રથમ પ્રશ્ન પર ઠરાવ્યું છે કે ઔદ્યોગિક વિવાદોમાં ટ્રિબ્યુનલનું અધિકારક્ષેત્ર ખાસ કરીને તેના નિર્ણય માટે સંદર્ભિત મુદ્દાઓ અને તેને આનુષંગિક બાબતો પૂરતું મર્યાદિત છે અને ટ્રિબ્યુનલ તેને આપવામાં આવેલ સંદર્ભની શરતોની બહાર જઈ શકતી નથી. બીજા પ્રશ્ન પર હાઈકોર્ટે સામાવાળાની આ દલીલ સ્વીકારી છે કે છટણી વળતરનો પ્રશ્ન સેન્ટ્રલ એક્ટની કલમ ૩૩-સી(૨) હેઠળ નક્કી થવો જોઈએ.

૧૧. અપીલકર્તા વતી શ્રી ગુપ્તા દ્વારા કરવામાં આવેલી ખૂબ જ વિચારશીલ દલીલ સાંભળ્યા પછી, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે હાઈકોર્ટ પ્રથમ પ્રશ્ન પર તેના દષ્ટિકોણમાં સાચી છે. સંદર્ભોની

શરતો જ બતાવે છે કે પક્ષકારો વચ્ચેનો વિવાદ સામાવાળા દ્વારા તેના વ્યવસાયને બંધ કરવાની હકીકત નહોતી પરંતુ વ્યવસાય બંધ કરવાના સામાવાળાના નિર્ણયની યોગ્યતા અને ઉચિતતા હતી. એટલા માટે સંદર્ભોમાં એમ કહેવામાં આવ્યું હતું કે શું વ્યવસાયનું સૂચિત બંધ કરવું યોગ્ય અને ઉચિત હતું. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સંદર્ભો દ્વારા, સરકાર દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ્સને એ પ્રશ્ન પર નિર્ણય લેવા માટે કહેવામાં આવ્યું ન હતું કે શું ખરેખર વ્યવસાય બંધ કરવામાં આવ્યો હતો અથવા વ્યવસાય બંધ કરવાના બહાને મેનેજમેન્ટ દ્વારા કામદારોને લોક-આઉટ કરવામાં આવ્યા હતા. સંદર્ભો માત્ર એવા સાંકડા પ્રશ્ન પૂરતા મર્યાદિત હોવાથી કે શું બંધ કરવું યોગ્ય અને ઉચિત હતું, સંદર્ભોની શરતો મુજબ જ ટ્રિબ્યુનલ્સ પાસે બંધ થવાની હકીકતની પાછળ જવાનું અને ખરેખર મેનેજમેન્ટ દ્વારા વ્યવસાય બંધ કરવામાં આવ્યો હતો કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ કરવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નહોતું.'

૨૧. કાયદાના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને ફાયરસ્ટોન ટાયર એન્ડ રબર કંપની ઓફ ઈન્ડિયા (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ વર્કમેન, નેશનલ એન્જી. ઇન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય, મુકંદ લિમિટેડ વિરુદ્ધ મુકંદ સ્ટાફ એન્ડ ઓફિસર્સ

એસો. અને સ્ટેટ બેંક ઓફ બીકાનેર એન્ડ જયપુર વિરુદ્ધ ઓમ પ્રકાશ શર્માના કેસમાં સતત પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે.

૨૨. આમ એ સ્પષ્ટ છે કે યોગ્ય સરકારને અધિનિયમની કલમ ૧૦ હેઠળ ત્યારે જ સંદર્ભ આપવાની સત્તા છે જ્યારે 'ઔદ્યોગિક વિવાદ અસ્તિત્વમાં હોય' અથવા 'પક્ષકારો વચ્ચે તેની આશંકા હોય'. તેવી જ રીતે, એ પણ સ્પષ્ટ છે કે ટ્રિબ્યુનલે સંદર્ભનો જવાબ આપતી વખતે તેની તપાસ સંદર્ભિત પ્રશ્ન(ઓ) પૂરતી મર્યાદિત રાખવી જોઈએ અને સંદર્ભનો જવાબ આપતી વખતે પ્રશ્ન(ઓ) અથવા/અને સંદર્ભની શરતોની બહાર જવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી. વધુમાં (*A fortiori*), તે પ્રશ્નો પર કોઈ પૂછપરછ કરી શકાતી નથી, જે સંદર્ભનો જવાબ આપતી વખતે ટ્રિબ્યુનલને ખાસ કરીને સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યા નથી.

૨૩. હવે આ કેસની હકીકતો પર આવતા, એ સ્વીકૃત હકીકત છે કે અપીલકર્તાઓ અને જેમના કહેવાથી સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો તેમની સેવાઓ સંદર્ભ આપતા પહેલા ઘણા સમય અગાઉ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી. તેથી, આ કામદારો પ્રશ્નવાળો સંદર્ભ આપવાની તારીખે કોન્ટ્રાક્ટર અથવા/અને બી.સી.સી.એલ. ની સેવામાં ન હતા. તેથી, સંદર્ભ આપવાની તારીખે બી.સી.સી.એલ. ની સેવાઓમાં અપીલકર્તાઓના શોષણના સંબંધમાં કોઈ ઔદ્યોગિક વિવાદ 'અસ્તિત્વમાં' નહોતો અથવા 'આશંકા' નહોતી.

૨૪. ખરેખર અપીલકર્તાઓના શોષણ અંગેનો વિવાદ નિર્ણય માટે સંદર્ભિત કરવા સક્ષમ હતો, જો અપીલકર્તાઓ કોન્ટ્રાક્ટર અથવા/અને બી.સી.સી.એલ. ની સેવામાં હોત. પરંતુ ઉપર જણાવ્યા મુજબ, અપીલકર્તાઓની સેવાઓ ઘણા સમય પહેલા બંધ અથવા/અને છટણી (યોગ્ય કે અયોગ્ય રીતે) કરવામાં આવી હોવાથી, તેમના દ્વારા દાવો કર્યા મુજબ બી.સી.સી.એલ. ની સેવાઓમાં તેમના શોષણ અથવા નિયમિતિકરણનો પ્રશ્ન ઉભો થતો નથી અને ન તો આ મુદ્દાની ગુણદોષ પર તપાસ થઈ શકે તે કારણસર કે જ્યાં સુધી તેઓ રોજગારમાં ન હોય ત્યાં સુધી અપીલકર્તાઓને શોષિત/નિયમિત કરવાનો કોઈ આદેશ આપવો કાયદેસર રીતે શક્ય નહોતો.

૨૫. કાયદાનો એ સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે સેવામાં શોષણ અને નિયમિતિકરણનો દાવો ત્યારે જ કરી શકાય અથવા/અને મંજૂર કરી શકાય જ્યારે રોજગારનો કરાર અસ્તિત્વમાં હોય અને કર્મચારી અને નિયોક્તા વચ્ચે અમલમાં હોય. એકવાર તે સમય પૂરો થવાથી અથવા રોજગાર કરારની શરતો મુજબ અથવા નિયોક્તા દ્વારા તેની સમાપ્તિ દ્વારા સમાપ્ત થાય, તો તેવા સંજોગોમાં, કર્મચારી અને એમ્પ્લોયરનો સંબંધ સમાપ્ત થાય છે અને તેની સમાપ્તિની કાયદેસરતા અને શુદ્ધતા તપાસવાના મર્યાદિત હેતુ સિવાય તે અસ્તિત્વમાં રહેતો નથી.

૨૬. અમારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, એકમાત્ર ઔદ્યોગિક વિવાદ, જે નિર્ણય માટે ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલને મોકલવા માટે અસ્તિત્વમાં હતો તે અપીલકર્તાઓના રોજગારની સમાપ્તિના સંબંધમાં હતો અને – શું તે કાયદેસર હતો કે નહીં? તે એક સ્વીકૃત હકીકત છે કે તેને ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, તે અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધ અંતિમતા પામ્યો હતો.

૨૭. અમારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, તેથી, બી.સી.સી.એલ. ની સેવાઓમાં અપીલકર્તાઓના શોષણના મુદ્દાની તપાસ કરવા માટે જો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હોય તો પણ, તે ગેરસમજભર્યો હતો."

૨૫. ટાટા કેમિકલ્સ લિમિટેડ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણયમાં આ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:-

"હેડ નોટ:- સેવા અને મજૂર – ભારતીય બંધારણ – કલમો ૨૨૬, ૨૨૭ – ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ – કલમો ૨(૧૧), ૧૦(૧) – કોન્ટ્રાક્ટ લેબર (રેગ્યુલેશન એન્ડ એબોલિશન) એક્ટ, ૧૯૭૦ – કોન્ટ્રાક્ટ લેબર (રેગ્યુલેશન એન્ડ એબોલિશન) રૂલ્સ, ૧૯૭૨ – નિયમ ૨૫ – સામાવાળા નં. ૨ કોન્ટ્રાક્ટર દ્વારા રાખવામાં આવેલા ૪૬

કામદારોએ તેમને બિનકુશળ કામદારોના પગાર ધોરણો ચૂકવવા માટે માંગણી પત્ર રજૂ કર્યો હતો – સામાવાળા નં. ૨ કોન્ટ્રાક્ટરે દલીલ કરી હતી કે ટ્રિબ્યુનલ પાસે સંદર્ભની વિષયવસ્તુ પર વિચારણા કરવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી – ઠરાવ્યું કે, ડેપ્યુટી લેબર કમિશનરે વિવાદ ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલને મોકલ્યો છે જેમાં યુનિયન દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી પાંચ માંગણીઓ શિઝ્યુલમાં દર્શાવવામાં આવી છે અને સંદર્ભના ઉક્ત આદેશને કંપની અથવા કામદારો દ્વારા પડકારવામાં આવ્યો ન હતો – જો ઔદ્યોગિક ટ્રિબ્યુનલને મોકલેલ શિઝ્યુલની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવામાં આવે, તો ઉક્ત શિઝ્યુલમાં એવો કોઈ સંદર્ભ નથી કે યુનિયને કંપનીના કામદારોને ચૂકવવામાં આવતી રકમના આધારે ચોક્કસ રકમની માંગણી કરી છે – કુશળ કામદારો (પંપમેન) ને સમયાંતરે સુધારેલ ૩૯.૮૦ રૂપિયાના ડી.એ. ની રકમ સાથે દૈનિક ૧૨.૧૦ રૂપિયાની ચુકવણી કરવા અંગેનો જ સંદર્ભ છે, અન્ય માંગણીઓ પણ યુનિયન દ્વારા કરવામાં આવી હતી જે શિઝ્યુલ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવી છે, કંપની અને કોન્ટ્રાક્ટર વચ્ચે થયેલ કરાર બનાવટી અને બોગસ હોવાના આક્ષેપ અંગે કોઈ સંદર્ભ નથી – વધુમાં, ટ્રિબ્યુનલને મોકલવામાં આવેલા શિઝ્યુલ પરથી, એમ કહી શકાય નહીં કે કોન્ટ્રાક્ટર અને મુખ્ય એમ્પ્લોયરના કામદારો દ્વારા કરવામાં આવતા સમાન પ્રકારના કામ અંગે કોઈ સંદર્ભ છે અને કોન્ટ્રાક્ટર તેમજ મુખ્ય નિયોક્તા દ્વારા રાખવામાં

આવેલા કામદારો દ્વારા કરવામાં આવતા કામના પ્રકાર સાથે અસંમતિ અંગે કોઈ સંદર્ભ નથી – ડેપ્યુટી લેબર કમિશનર દ્વારા તેને મોકલવામાં આવેલા વિવાદ પર વિચારણા કરવાનું અધિકારક્ષેત્ર ટ્રિબ્યુનલ પાસે છે – ટ્રિબ્યુનલે કોઈ ભૂલ કરી નથી – ટ્રિબ્યુનલે તેના કામદારોને કંપની દ્વારા તેના કામદારોને ચૂકવવામાં આવતા વેતન જેવું જ વેતન ચૂકવવાની કોન્ટ્રાક્ટરની ચૂકવણી કરવાની ક્ષમતા પર પણ વિચાર કર્યો નથી – ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા એવું કોઈ તારણ નોંધવામાં આવ્યું નથી કે કોન્ટ્રાક્ટર પાસે કંપનીના કામદારોને ચૂકવવામાં આવતા વેતન સમાન વેતન ચૂકવવાની ક્ષમતા છે – કોન્ટ્રાક્ટર તેના કામદારોને લઘુત્તમ વેતનની ચૂકવણી કરી રહ્યો છે – ભારતીય બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે દખલગીરીનો વ્યાપ મર્યાદિત છે – જો કે, પ્રસ્તુત કેસમાં, જ્યારે ટ્રિબ્યુનલ સંદર્ભની શરતોની બહાર ગઈ છે અને બાબતના સંબંધિત પાસાઓ પર વિચાર કર્યો નથી, ત્યારે આ એક યોગ્ય કેસ છે જ્યાં આવી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે – ટ્રિબ્યુનલે સંદર્ભની શરતોની બહાર જઈને અને કંપનીના કામદારોને ચૂકવવામાં આવતા વેતન જેવું વેતન ચૂકવવાની કોન્ટ્રાક્ટરની ક્ષમતા પર વિચાર ન કરીને ઉપરોક્ત હદ સુધી ભૂલ કરી છે – તેથી, આ મુદ્દા પર નવેસરથી વિચાર કરવા માટે બાબત ટ્રિબ્યુનલને પરત મોકલવામાં આવે છે – અરજીઓ આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવી છે.

૭. જોકે શિક્ષુલમાં પાંચ માંગણીઓ સંદર્ભિત કરવામાં આવી હતી, તેમ છતાં કલેમના નિવેદનમાં , યુનિયને ૧૪ માંગણીઓ ઉઠાવી હતી. કંપની તેમજ કોન્ટ્રાક્ટરે લેખિત નિવેદન રજૂ કર્યું હતું અને ટ્રિબ્યુનલે, તેની સમક્ષ રજૂ કરાયેલા મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, સંદર્ભને આંશિક રીતે મંજૂર કર્યો હતો, જેના દ્વારા શિક્ષુલ મુજબની માંગણી નં. ૩ સિવાયની તમામ માંગણીઓ મંજૂર કરવામાં આવી છે અને કોન્ટ્રાક્ટરને સંદર્ભની તારીખથી નિર્ધારિત સમય મર્યાદામાં ઉક્ત માંગણી મુજબ ચુકવણી કરવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો છે. ટ્રિબ્યુનલે સમયાંતરે આવી માંગણીઓના સુધારાની ચુકવણી કરવાનો પણ આદેશ આપ્યો હતો જ્યારે એ ખાતરી કરી હતી કે તે કંપનીના કર્મચારીઓને ચૂકવવામાં આવતા સંબંધિત લાભો કરતા ઓછી હોવી જોઈએ નહીં.

૮. અરજદારો વતી મુખ્યત્વે એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે ટ્રિબ્યુનલ પાસે વિવાદનો નિર્ણય કરવાનું કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી કારણ કે જો કોન્ટ્રાક્ટરના કામદારોનો દાવો કંપનીના કામદારોને ચૂકવવામાં આવતા વેતન જેટલા જ વેતન મેળવવાનો હોય, તો લાયસન્સ કરારની શરત નં. ૫ મુજબ અધિકારક્ષેત્ર લેબર કમિશનર પાસે છે. અરજદારોની દલીલ એવી છે કે ટ્રિબ્યુનલ કંપની અને કોન્ટ્રાક્ટર વચ્ચે થયેલ કરાર બનાવટી અને

બોગસ હોવાનું અવલોકન કરીને સંદર્ભની શરતોની બહાર ગઈ છે. અરજદારોની ત્રીજી દલીલ એવી છે કે ટ્રિબ્યુનલે કંપનીના કામદારોને ચૂકવવામાં આવતા વેતન જેટલું જ વેતન ચૂકવવાની સૂચના આપતી વખતે એમ્પ્લોયરની આર્થિક ક્ષમતા પર વિચાર કર્યો નથી. ટ્રિબ્યુનલે કોન્ટ્રાક્ટરની ચૂકવણી કરવાની ક્ષમતા ધ્યાનમાં લેવી જોઈતી હતી."

૨૬. ઉપરોક્ત અવલોકનો સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે લેબર કોર્ટનું અધિકારક્ષેત્ર સંદર્ભના વ્યાપ પૂરતું મર્યાદિત છે અને તેને યોગ્ય સરકાર દ્વારા તૈયાર કરાયેલ શરતોની બહાર વધારી શકાય નહીં.

૨૭. એ સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળાની સેવાઓ સમાપ્ત કરતા પહેલા, કંપનીએ છટણી વળતર, ગ્રેયુઈટી અને સામાવાળાને મળવાપાત્ર અન્ય સ્વીકૃત લાભો સહિતના તમામ કાયદાકીય અને નિવૃત્તિ લેણાં ચૂકવી દીધા હતા. ઉક્ત રકમ તેમના સંબંધિત ખાતામાં જમા કરવામાં આવી હતી અને તેમના દ્વારા કોઈ વિરોધ અથવા વાંધા વિના સ્વીકારવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, સામાવાળાએ સંપૂર્ણ પાછલા વેતન સાથે પુનઃસ્થાપનની માંગણી કરતો ઔદ્યોગિક વિવાદ ઉઠાવ્યો હતો.

૨૮. તેથી, પ્રસ્તુત કેસમાં, લેબર કોર્ટે માત્ર તે જ મુદ્દાઓ નક્કી કરવા જોઈતા હતા જે તેને ખાસ કરીને સંદર્ભિત કરવામાં આવ્યા હતા. લેબર કોર્ટ માટે સંદર્ભની શરતોની બહાર જવું અને એવી બાબતોની તપાસ કરવી ખુદી નહોતી જે નિર્ણય માટે સંદર્ભિત વિવાદનો ભાગ ન હતી.

૨૯. તેમ કરીને, લેબર કોર્ટે તેના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા વટાવી દીધી અને હકીકતો અને કાયદાના મૂલ્યાંકનમાં ભૂલો કરી. તેથી આક્ષેપિત આદેશો નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત અને આ અદાલત દ્વારા આઈ.ડી. એક્ટ ની કલમ ૧૦ હેઠળ સત્તાના મર્યાદિત વ્યાપ અંગે સ્થાપિત કાયદાકીય સ્થિતિની વિરુદ્ધ છે. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત અને આ અદાલત દ્વારા સ્થાપિત કાયદો સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૦ હેઠળ, લેબર કોર્ટે પોતાની જાતને સખત રીતે સંદર્ભની શરતો પૂરતી મર્યાદિત રાખવી જોઈએ. લેબર કોર્ટે આ મર્યાદાની અવગણના કરી હોવાથી, આક્ષેપિત આદેશો કાયદાની વિરુદ્ધ છે અને તેથી તે ટકી શકે તેમ નથી.

૩૦. પ્રસ્તુત કેસની હકીકતોમાં, લેબર કોર્ટે માત્ર યોગ્ય સરકાર દ્વારા તેને સંદર્ભિત કરવામાં આવેલા ચોક્કસ મુદ્દાઓ પર નિર્ણય લેવાનો હતો. જો કે, સંદર્ભની શરતો પૂરતી મર્યાદિત રહેવાને બદલે, લેબર કોર્ટે એવા પ્રશ્નોની તપાસ

કરી જે સંદર્ભનો ભાગ ન હતા અને જે માંગવામાં આવ્યું હતું તેનાથી આગળની રાહત આપી. આમ, લેબર કોર્ટ તેના અધિકારક્ષેત્રના વ્યાપની બહાર ગઈ છે.

૩૧. અગાઉ જણાવેલા કારણોસર, આક્ષેપિત આદેશો ટકી શકે તેમ નથી અને હાલની અરજીઓ મંજૂર થવાને પાત્ર છે. તે મુજબ હાલની અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે છે. લેબર કોર્ટ દ્વારા સંદર્ભ (એલ.સી.એ.) નં. ૧૦૩/૨૦૧૫, ૧૦૪/૨૦૧૫, ૧૦૫/૨૦૧૫, ૧૦૬/૨૦૧૫ અને ૧૦૭/૨૦૧૫ માં પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૨૭/૧૨/૨૦૧૯ ના આક્ષેપિત આદેશો આથી રદબાતલ કરવામાં આવે છે. દરેક અરજીમાં રૂલ એપ્સોલ્યુટ કરવામાં આવે છે. તારીખ ૨૪/૦૬/૨૦૨૦ અને ૦૩/૦૭/૨૦૨૦ ના આદેશો દ્વારા આઈ.ડી. એક્ટની કલમ ૧૭બી ના પાલન અંગે વચગાળાની રાહત આપતી વખતે લાદવામાં આવેલી શરત આથી તુરંત રદ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

સહી/-

(હેમંત એમ. પ્રચ્છક, ન્યાયમુર્તી)

વિષય: ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમ, ૧૯૪૭ ની કલમ ૧૦(૧) હેઠળ મોકલવામાં આવેલા સંદર્ભ ની શરતો અને વ્યાપની બહાર જઈને લેબર કોર્ટ દ્વારા

પસાર કરવામાં આવેલા પુનઃસ્થાપનાના હુકમ સામેની રિટ અરજીઓ મંજૂર કરવા બાબત.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.